

Motion till riksdagen 2012/13: MJ483

av Kew Nordqvist m.fl. (MP)

Ekonomiska styrmedel mot övergödning

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om ett system för ekonomiska styrmedel som omfattar åtminstone den största enskilda utsläppskällan för övergödningssämnen, jordbruket, att träda i kraft senast den 1 juli 2014.

Motivering

Enligt banbrytande och uppmärksammas forskning har mänskligheten överskridit de ekologiska gränsvillkoren för planeten på tre områden: utsläpp av växthusgaser, förlust av biologisk mångfald och överutnyttjande av kvävecykeln (Rockström med flera: A Safe Operating Space for Humanity, Nature, 461). Överskridande på ett område kan förvärra situationen på ett annat område. Det finns en risk för att man får tröskeeffekter med snabba försämringar som är svåra att återställa.

Enligt Steg på vägen, den fördjupade utvärdering av miljömålen som Naturvårdsverket lade fram i juni 2012, leder tillförseln av näringsämnen utöver den mängd som naturen kan tillgodogöra sig till att människors hälsa, den biologiska mångfalden och naturresurserna hotas.

Övergödning till följd av utsläpp av kväve och fosfor är Östersjöns stora miljöproblem enligt den aktionsplan som tagits fram inom Helsingforskommittén (Helcom). Men övergödning ställer också till problem i sjöar och vattendrag i inlandet.

Enligt exempelvis regeringens Förslag till åtgärdsplan för genomförandet av Helcoms aktionsplan för Östersjön från maj 2010 är jordbruket den sektor som står för de största utsläppen av kväve och fosfor till Östersjön. Enligt förslaget är det också inom jordbrukssektorn som de största utsläppsminskningarna behöver ske under perioden 2010 till 2016.

Fel! Okänt namn på

Vi är snart halvvägs dit. Enligt den fördjupade utvärdering av miljömålen som Steg på vägen 2012 gör är det inte möjligt att nå miljökvalitetsmålet Ingen övergödning till 2020 med i dag beslutade eller planerade styrmedel. Det är också långt kvar till att de svenska utsläppsmålen enligt Helcoms aktionsplan nås. Naturvårdsverket konstaterar att befintliga styrmedel måste användas mer kraftfullt och att nya styrmedel som leder till ytterligare åtgärder behöver utvecklas.

I motion 2011/12:MJ11 påtalade Miljöpartiet ett motsägelsefullt agerande inom alliansen. Å ena sidan betonar man vikten av kostnadseffektiva styrmedel och pläderar för ekonomiska styrmedel, också för att nå övergödningens mål. Å andra sidan har regeringen slopat den tidigare skatten på kväve (och kadmium) i konstgödsel. Även om minst ett parti efter hand har insett misstaget och ångrat sig har man avvisat förslag om att återinföra skatt på konstgödsel.

Vid utskottets behandling av motionen hänvisades till att det pågår projekt inom ramen för LOVA (lokala vattenvårdsåtgärder). Vi kan nu konstatera att anslagen till åtgärder för havs- och vattenmiljö minskar enligt regeringens förslag till budget för 2013 med närmare en tredjedel, jämfört med föregående år. Utskottet hänvisade också till en förestående utvärdering av den svenska åtgärdsplanen i samband med Helcoms ministermöte 2013.

Utskottet har vid flera tillfällen uppmärksammat betydelsen av insatser som styr mot kostnadseffektiva åtgärder för att klara Sveriges mål och åtaganden inom Helcom. Ändå har, som bland annat Naturvårdsverket påpekat nu i samband med den fördjupade utvärderingen, sådana insatser hittills varit helt otillräckliga.

Vi anser att ekonomiska styrmedel är nödvändiga, om än inte tillräckliga, för att minska jordbrukets utsläpp av kväve och fosfor och klara våra miljömål. En skatt på konstgödsel kan utformas på olika sätt. Det finns också andra typer av ekonomiska styrmedel som skulle kunna inriktas på att minska utsläppen från jordbruk och andra sektorer. Allianspartierna har många gånger hänvisat till förslag om handel med utsläppsätter för kväve och fosfor. Hittills har det inte hänt något i praktiken, utöver ett antal utredningsuppdrag. Man skulle också kunna tänka sig en övergödningsskatt på jordbruk som inte ingår i ett lokalt kretslopp. Det skulle man kunna göra genom att t.ex. kombinera växtodling och djurhållning på samma gård (vilket också ger andra fördelar, särskilt inom den ekologiska produktionen). Det skulle man också kunna göra genom avtal med jordbruk i närheten om leverans av foder och återföring av gödsel. Det finns säkert också andra sätt att utforma ekonomiska styrmedel för att minska utsläppen från jordbrukssektorn.

Det hypotetiskt bästa får dock inte bli det möjligas fiende. Det är ett värde att styrmedel är kostnadseffektiva. Men det brådskar också att komma till skott. Aktionsplanen för Östersjöns miljö antogs i november 2007. Vi är redan mer än halvvägs mot mållåret 2016. Det är viktigt att beslut om mer kraftfulla åtgärder tas senast efter utvärdering av den svenska åtgärdsplanen inför Helcoms ministermöte 2013. Ekonomiska styrmedel som omfattar jordbruket är en insats som kommer att behövas.

Miljöpartiet vill att regeringen återkommer med förslag om ett system för ekonomiska styrmedel som omfattar åtminstone den största enskilda utsläpp-

Fel! Okänt namn på

skällan för övergödningsämnen, jordbruket, för att träda i kraft senast den 1 juli 2014.

Stockholm den 4 oktober 2012

Kew Nordqvist (MP)

Peter Rådberg (MP)

Mats Pertoft (MP)

Lotta Hedström (MP)